

Sikeres bányamentés 1859-ben

Közli: HADOBÁS SÁNDOR

A bányászat a kezdetektől a legveszélyesebb foglalkozások közé tartozott. Aki naponta a föld mélyébe merészkedett, számolnia kellett azzal, hogy esetleg sohasem látja meg a napvilágot. A bányászok hosszú időn át megadással és beletörődéssel vették tudomásul az előbb-utóbb bekövetkező baleseteket, sokat nemigen tehettek el-lejük, legfeljebb imát mormoltak az áldozatok emlékére. A 19. században azonban fokozatosan változott a helyzet: a bányavállalatok egyre több gondot fordítottak a biztonságra, a balesetek megelőzésére, és ha már megtörtént a baj, az áldozatok mentésére. Megjelentek az erre irányuló szabályozások, rendelkezések, és az egyes üzemeken belül létrejöttek a mindjobban kiképzett és felszerelt mentőcsoportok.

Magyarországon az 1800-as évek közepén még nemigen beszélhetünk szervezett és szakszerű bányamentésről. Ha baleset történt, inkább csak a véletlenül múlt, hogy sikerült-e felszínre hozni a föld alatt rekedt bányászokat. Emellett természetesen szükség volt a bányavezetők és a munkások lelkiismeretére, kitartására és tapasztalatára is, hogy eredménnyel járjanak. Az utóbbira szolgáltató szép példát az a tudósítás, amely a Vasárnapi Ujság című hetilap 1859. évi 19. számában (május 8.) jelent meg egy sikeres gömöri bányamentésről. Az írás alatt nem tüntették fel a szerző vagy az informátor nevét, de aligha tévedünk, ha Dobay Vilmost, a Coburg hercegi bányák felügyelőjét sejtjük mögötte. Ugyanis gyakran küldött híradást a Vasárnapi Ujságnak a Dobsinán történekről, s később, 1866-ban a bányavárosról szóló hosszabb közleménye is napvilágot látott a lap hasábjain.

Az alábbiakban teljes terjedelmében közöljük a beszámolót, amely a ma embere számára is szívet melengető olvasmány. A szövegen néhány apró helyesírási korrekciót hajtottunk végre, anélkül, hogy a korabeli nyelvezeten változtattunk volna. Ahol szükségesnek mutatkozott, lábjegyekben fűztünk magyarázatot a leírtakhoz.

Hatvan óráig a föld alatt

Dobsináról, ezen gömörmegeyi ős bányavárosból a következő megható bányász-eseményről értesülünk. A nevezett várossal szomszédos s gróf Andrassy Manó birtokához tartozó Oláh-Patak falu határában, egy vasbányában három dobsinai bányász dolgozott. Húsvét előtti szerdán reggel (ápr. 20.) szokás szerint bementek a bányába, nehéz napszámukat végzendők. Egyikök sem sejté a veszedelmet, mely e napon reájok várakozott, s mely bár nem példátlan a bányamívelés küzdelemteljes terén, de mindig szívrendítő s a részvétet hangosan felhívó esemény marad. Már kevés órával munkájok megkezdése után az általok mívelt alag¹ (Stollen) mintegy 10 ölnyi roppant vonalban beszakadt megettök, s ez óriási szikla- és földsúly egy csapással elzárá őket a világtól, az élettől. Volt ugyan az alagban, melyben dolgoztak, mintegy 30 ölnyi hosszú terök, melyen szabadon mozoghattak fel s alá, de ez csak növelé kínjaikat, s talán inkább választotta volna a három szerencsétlen a rögtöni agyonzúztatást, mint ezen szabad sírt, ezen eleven eltemettetést, melynek végéül csak a legkínosabb éhhalált várhatták. De azért a szabadulás reményéről nem mondtak le egy percre sem a föld sötét gyomrában, s a gondviselés örködött felettök!

Mindhárom bányász feleséges, családos ember. Hogy az első 24 óra után a rendes időre haza nem érkeztek, egyelőre nem tűnt fel. Feleségeik azon hiszemben valának, hogy vagy a munka tartóztatja őket vissza, vagy gondúzás végett valami útba eső csapadékbe tévedtek be. Csak másnap kezdtek komolyan aggódni, s a távol hegyre indultak férjeik után tudakozódni. A bánya előtti kárámba érve, itt érintetlenül találták ugyan az eleséget, mit az előtt való nap férjeiknek útravalóul tettek el tarisznyáikba, de a férjeknek semmi nyoma. Odarohannak a bánya nyílásához, s szívszakadva látják a több ölnyi hegyomlást, az irtóztató csapást, mely három családot sodort a legnagyobb veszedelem örvényébe. Agyonzúzta-e a szerencsétleneket az omladék, vagy élve vannak

---

¹ Bányaváogat.

befalazva az eléggé terjedelmes bánya-alagban? ez volt a kérdés, melynek bárminő megfejtése egyformán szomorú leendett. – Az asszonyok jajveszékelve járták be a közel bányákat s bányatisztviselőket, kiknek rendelkezése folytán már csütörtök estére (ápril 21-én) nagy számmal jelentek meg a segíteni kész bányásztársak, még nagyobb számú, kíváncsi és részvétteljes nézőközönséggel együtt. Az éj sötétsége s a tér kimértsége miatt azonban csak másnap, nagypénteken virradóra kezdheték meg egész erővel a szabadtás munkáját. – Szakértők nézete szerint a beszakadt omladvány eltisztítása rendkívül sok időt, tán napokat vett volna igénybe, s új beomlásokkal fenyegetvén, kevesebb sikerrel biztatott; elhatározták tehát, hogy egy, a bánya-alag közepe táján létező, régen elhagyott s beomlott aknát (Schacht) fognak kitisztítani, s így függőleges vonalban, fölülről lefelé fognak iparkodni a bánya üregébe jutni. A következés megmutatta, hogy ez volt a legszerencsésebb gondolat. Mintegy 300, bányaműszerekkel² ellátott ember állott ottan, hozzáfogtak a munkához gyorsan és rendszeresen, s amidőn az egyik elfáradt, más lépett nyomába, a kiásott földet kézzel kézzel adogatták, s mindig mélyebben nyomultak a föld gyomrába, tele reménnyel, szabadtási vággyal.

Majd csendet parancsolnak: meg akarják kérdezni az eltemetettet: élnek e még? Rémítő szünet áll be; minden fül odahallgat, minden szív elszorul. Megszólal a szokott bányász-kérdőjel. A munkások közül egyik hármat üt kalapácsával egy kődarabra. Jó-e rá válasz? S íme, alulról, a föld mélyéből szintannyi kalapácsütés hangzik vissza. „Élnek! élnek!” – kiálták most mindenfelé, s az erdő szikláit visszhangozák az öröm kiáltásait; a nézősereg, a sok asszony és gyermek sírt és ujjongott örömeiben, a bányászok pedig megkettőzött erőfeszítéssel folytatták a megmentés munkáját. Most már a pihenés és nyugvás sem kellett senkinek, s mégis 10 órai szakadatlan ásásba került, míg célt értek. Felülről már 6 ölnyi mélységre ástak le, midőn a bennlevőkhöz oly közel értek, hogy szóba állhattak velök, s bár nem láthaták, de megtudták, hogy mindhárman életben vannak. Majd egy akkora szűk nyílást fúrtak,

---

² Bányászszerszámokkal.

hogyan az egyik áldozat kinyújthatta rajta karját, s kezét szoríthatott megmentőivel. Nagypéntek este volt, midőn a cél szerencsésen el volt érve. Ekkor tűnt ki, hogy a befalazottak éppen azon utat választották megszabadulásuk eszközéül, melyet kívülről ragadtak meg; a megnyitott akna irányában ők is 3 ölnyi magasságba ásták fel már magukat a föld színe felé, s így összesen 9 ölnyi mélységen keresztül hozathattak csak ismét vissza az életbe, övéik karjaiba. A viszontlátás, mint kiki képzelheti, a legérzékenyebb jeleneteket idézte elő, s e napról még soká fog beszélni az itteni bányász krónika.

Mint később beszélték a szerencsétlenek, reményeiket egy percre sem veszítették, s bár két éjszakát s három napot, teljes 60 órát töltöttek a föld sötétjében, a nyirkos levegőben, ázva, fázva, éhen, szomjan: csupán az egyik gyenge testalkatú (kinek már korábban hasonló beomlási eset egyik lábát törte el) volt kissé megtörve. Legnagyobb szerencséjük az volt, hogy volt elég tűzszerszámuk, olajuk és gyertyájuk, ámbar már ingeik madzagait kezdék felhasználni mécsesbélnek; nem voltak tehát sötétben, s a mécsvilágnál folyvást dolgozhattak, mialatt a helyzet borzasztóságát is jobban felejtették. Dohányuk is volt még. A legfiatalabb közülük, midőn legelső bontakozott napvilágra, kis pipájából vígan füstölve állott elő, hangosan kiáltva: „Glück auf! Semmi bajunk!” De azért olyan volt mind a három, mintha csakugyan most kelt volna ki sírjából – a halál ijedelmei dúlt vonásokat hagytak a sápadt alakokon. Úgy vitték őket kocsikon a szomszéd Dobsina városába, hol hamar felüdültek. – A megmentés gyors, célszerű és emberbaráti munkája körül a fáradhatlan bányászokon kívül legtöbb érdemei voltak dobsinai polgármester Gál János, vasgyári igazgató Ludmann Sámuel, városi bányafelügyelő Kauffmann Kamill és bányaigazgató Hénel Sámuel uraknak. Az ő intézkedéseik hoztak rendet és erélyt a munkába.

